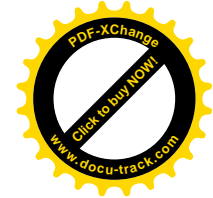

Parshat Shemini, 5770
Predikan av rabbin David Lazar

När jag var här sist, för några veckor sedan avslutade vi läsningen av Andra Mosebok, Exodus, med berättelsen om hur Mishkan / Tabernaklet färdigställdes och var uppfylld av Herrens ande. Du kommer säkert ihåg att det var så uppfyllt av Herrens närvaro, att Moses inte kunde komma in!

Sedan dess har vi i hela första delen av Tredje Mosebok, lärt oss allt om olika offerbruk, deras regler och bestämmelser, följt av en redogörelse för invigningen av Mishkan / Tabernaklet.

Veckans avsnitt - inte det tredje som vi läste bara för några minuter sedan, utan början av Parshat Shemini - inleds med en beskrivning av den åttonde invigningsdagen. Fler djur offras, blod stänktes, säd - spannmål offras och så vidare.

Kulmen på denna glädjefest nås efter det att Aron och Mose trätt in i uppenbarelsetältet, de välsignar folket och Herrens Härlighet visar sig för hela folket. berättelsens höjdpunkt är elden från himlen som antänder offren på altaret. Detta måste ha varit det största ögonblicket för Aron och hans familj! Vi kan föreställa oss hur de studerade dag ut och dag in tillsammans med Moses (som hade fått lagen direkt från Gud på berget Sinai), om alla detaljer kring sina arbetsuppgifter. Det är här, i den fantastiska berättelsen om skapandet av det israelitiska folket som dessa präster, i denna nya religion, finner sin rätta plats. En midrashisk tradition berättar om hur Elisheva, dotter till Aminadav, hustru till Aron, var uppfylld av glädje den dagen. Hennes man var överstepräst och profet, hennes söner var präster, hennes svåger var både präst och profet - för att inte nämna att hennes far var en av prinsarna, ledare för sin stam - vad mer kunde en kvinna begära! (Jag tänker inte att be om ursäkt för det androcentriska sätt på vilket de vise i Talmud tänkte, när de såg en kvinnas framgång endast genom de män som omgav henne!).

Och sedan plötsligt, när Nadab och Abihus, Elisheva och Arons söner, som skulle offra rökelse, avviker från planen, från Guds bud, och tänder rökelsen med sin egen eld istället för att vänta på att elden skulle komma ner från himlen!

De blir omedelbart förtärda av en eld som kommer från Herren.

Och Mose sade till Aron: "Detta är vad Herren talat och sagt:

På dem som står mig nära, vill jag visa mig helig,
och inför allt folket bevisa mig härlig "

Hmmm, inte riktigt vad vi skulle förvänta oss av en broder vid en tidpunkt som denna. Detta är inte en förklaring och absolut inte några tröstens ord.

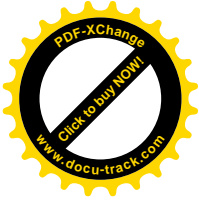
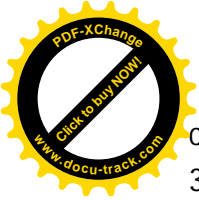
- Och ändå fortsätter Torah att berätta för oss
Och Aron teg.
Det var det? Inga tårar? Ingen visad ilska? Knappt stoisk tystnad?
Som ni förstår har denna vers tolkats på många sätt under generationer:
Den antika grekiska versionen av Toran, Septuaginta, tolkar det som om Aron befann sig i ett chocktillstånd, och därför inte kunde tala.
- Rabbi Ovadiah Sforno under medeltiden, hävdar att Aron faktiskt fann tröst i vetenskapen om att hans söner dog b'kiddush Hashem, i helgandet av Guds namn.
- Nachmanides, Ramban, tolkar den bibliska texten som att den säger att Aron hade gråtit, och sedan blev tyst.
- Den kanske mest intressanta kommentaren i mina ögon kommer från en tysk /ungersk lärd, hatam Sofer, rabbi Moshe Soifer (eller skrivare) som levde på 1700-talet. Grundad av Rambans kommentarer om Arons tårar, säger han att Aaron tyckte att det var hans egna synder som ledde till hans söners död. Moses säger i själva verket till honom att han ska sluta lägga skulden på sig själv, och gå vidare och slutföra invigningen av Mishkan / Tabernaklet.

Var och en av oss kommer att finna den tolkning som känns bäst för oss, eller så kanske vi inte hittar någon fungerande tolkning alls. Vi har alla berörts av tragedier på något sätt, några av oss mycket mer än andra. Och vi har alla våra egna sätt att reagera.

Hur dramatisk och tankeväckande denna berättelse än är, står den inte ensam. Det har placerats mitt i Tredje Moseboken. På samma sätt som citerandet av dessa få verser ovan utan att visa på de händelser som ledde fram till Nadabs och Abihus död inte skulle ha gjort rättvisa åt berättelsen, på samma sätt, måste vi betrakta delar av texten som kommer efter denna tragiska händelse, mycket av det vi läser i dag. Moses instruerar först de kvarvarande bröderna att bära ut de döda från det heliga området till lägret utanför. Han varnar dem också för att utföra någon av sorgtraditionerna och säger att andra, som inte har blivit helgade, kommer att göra det.

Och Herren talar direkt till Aaron och instruerar honom om förbudet att dricka vin för de präster som tjänstgör i Mishkan. Detta är inte ett totalt förbud mot vinstockens frukt, snarare en varning (med dödsstraff) för att de måste kunna skilja mellan rent och orent mellan heligt och profant.

Sedan kommer detaljerna i hur de olika offren skall gå till. Och Moses blir vid något tillfälle arg på två av Arons överlevande söner för hur de hade utfört en särskild

ceremoni. Detaljerna är mindre intressanta tror jag än

3

resultatet av berättelsen. Efter det att Aaron (som precis har förlorat två av sina söner!) försiktigt påpekar för sin bror att han har fel, medger Moses, att han hade fel. Vissa (t.ex. Alshich) säger att Moses bara var extra noga efter det som hade hänt tidigare under dagen. Andra (Sifre Bamidbar) påpekar att Moses i allmänhet hade problem med sitt temperament, som t ex hans reaktion då Gud sa till honom att tala till klippan så att vattnet skulle flöda, eller hans svar efter att han fått veta att israeliterna hade hållit midjanitiska kvinnor och barn vid liv. Till slut avslutas vår läsning idag med en ganska lång detaljerad lista över vilka djur vi kan, och inte kan äta, kashrutlagarna

Hur kan vi förstå placeringen av dessa olika delar?

- Arons söners plötsliga och tragiska död;
- Slutförandet av invigningen av Mishkan;
- Varningen till prästerna om att dricka vin;
- Moses vrede mot brorsönerna om otillbörligt förfarande,
- Moses förmåga att erkänna att han hade fel;
- Detaljerad lista över kosher och icke-kosher mat

Jag skulle vilja säga att var och en av dessa är synnerligen central för judisk existens. I morgon kommer vi, här i Stockholm att fira Shoah.

För vissa av er som sitter här, är det personliga minnen, för andra något som ni lärt er från era föräldrar, mor-och farföräldrar eller andra familjemedlemmar.

I varje fall är detta för oss alla, en nationell tragedi.

Något som vi ofta helt enkelt inte har något svar på. Vi förstår bara inte.

Kanske är vi alla på det sättet lika Aaron.

Men vår historia som nation har fortsatt. Staten Israel grundades, starka judiska samhällen fortsatte att växa i andra delar av världen. Vårt folk helighet upphörde inte. Vi har hittat sätt, som judar, att vara försiktiga med våra liv. Att använda vin som en metafor för något som alltid har funnits i judisk kultur (inte bara som en metafor - Kiddush, bröllop, Brit milah) men det får inte överanvändas, missbrukas eller användas alls i vissa fall.

Vi argumenterar ständigt - men jag är säker på att detta ALDRIG händer i den judiska församlingen i Stockholm! - eller i Knesset, i Jewish Agency, i pressen, eller bland två vanliga judar som strandat på en ö.

Vi har argumenterat om Halacha och Aggadah, filosofi och tro från början. Det är därför vi ofta har två motstridiga åsikter i själva Toran. Det är därför som Mishnah nästan aldrig ger bara ett giltigt svar på en specifik fråga!

Men vi vet också hur man erkänner att man har fel - eller åtminstone är detta meningen ...

Och slutligen, vi judar förstår att ge mening åt även de mest vardagliga aspekterna i livet, som att äta. Vi kan säga att detta är vad vi äter och detta är det vi inte äter. Vi kan ha olika skäl för detta - och säkert har många, många anledningar lagts fram under århundraden som en förklaring till dessa lagar - men kashrut har, även för de som väljer att inte följa dem på ett personligt plan, fortsatt att vara en stark pelare i det judiska religiösa livet sedan tiden för skrivandet av Tredje Moseboken.

Jag får ibland frågan, vilken är min judiska favorittext?

Här är den- oroa er inte, den är ganska kort:

Midrash Bereshit Rabbah 44:15

Rav sade: mitzvot gavs till människor enbart för att de skulle använda dem för att förbättra sig själva.

När allt kommer omkring bryr sig Gud verkligen om någon slaktar [ett djur] genom ett snitt i halsen eller i nacken?

Jag förstår Rav som att vi i huvudsak utför mitzvoth, budorden, det vill säga att leva våra liv som judar, genom språk, traditioner, i alla kulturella aspekter för att vi ska bli bättre människor.

Ja, enligt Rav, befallde Gud oss att slakta ett djur innan vi äter det på ett visst sätt.

Men detta är inte en återspeglning av Guds preferens så mycket som det är en möjlighet till bildning

Den hebreiska termen l'tzrof brukar översättas "att förbättra" som jag har gjort ovan. Men det finns också en annan möjlig betydelse, och det är att "kombinera" eller "komma tillsammans". Om vi även ska överväga denna tolkning, kan vi också förstå det som att Rav talar om för oss att mitzvot, språk, judiska seder och kulturen, finns för att föra oss samman.

Må vi alla ta vara på de möjligheter som ligger framför oss - från de mest dramatiska och betydande till de mest alldagliga rutiner - att förbättra oss själva som människor och att förenas i samhället som judar.

Shabat Shalom

